

Handhavingsplan

Participatiewet 2015

december 2015

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Wettelijke kaders en nieuwe ontwikkelingen	6
2.1	Ontwikkelingen rondom aanscherping handhaving- en sanctiebeleid	6
2.2	Wet Huisbezoeken	6
2.3	Aanscherping WWB maatregelen	6
2.4	Wet Taaleis	7
2.5	Jeugdwet (2015)	7
2.6	Wet op de maatschappelijke ondersteuning	7
3	Visie en uitgangspunten	7
4	Beleidsdoelstellingen en activiteiten	8
4.1	De uitvoeringsorganisatie IJmond Werkt!	8
4.2	Informatievoorziening:	10
4.3	Deskundigheidsbevordering:	10
4.4	Versterken poortwachtersfunctie:	10
4.5	Invoering Fraudescorekaart:	10
4.6	Blijvend inzetten op controle en sanctionering:	11
4.7	Thema onderzoeken:	11
4.8	Integrale werkwijze	11
4.9	Aanvullend handhavinginstrument	11
4.10	Basisregistratie personen (BPR)	11
4.11	Suwinet:	11
4.12	Inlichtingenbureau:	12
4.13	Rijksdienst voor wegverkeer en de kamer van koophandel	12
4.14	Internetonderzoek	12
4.15	Sociale Recherche	12

Geregistreerd onder nummer Geregistreerd onder nummer OD/2015/131846

1 Inleiding

Het (her)inrichten van het handhavingproces

De afgelopen periode heeft een gefaseerde omvorming van de Wet werk en bijstand (WWB) naar de Participatiewet plaatsgevonden. In 2013 is een stevige aanzet gegeven door invoering van de Fraudewet en de Verzamelwet SZW 2013. Daarnaast treedt de Wet Taaleis per 1 januari 2016 in werking waardoor elke bijstandsgerechtigde verplicht wordt zich in te spannen de Nederlandse taal op een basisniveau onder de knie te krijgen (zie artikel 18b Participatiewet)

Met deze nieuwe wetgeving bereikt de herziening van de bijstand voorlopig zijn voltooiing.

Daarom is het nu van belang om de handhavingaspecten van de nieuwe wetten opnieuw uit te werken.

In dit handavingsbeleidsplan wordt handhaving gezien als een continu proces om naleving te bevorderen.

Het evenwicht tussen preventie en repressie staat centraal; het stimuleren van vakmanschap, continue communicatie over het naleven van de regels en informatie gestuurd werken zijn effectieve middelen om fraude te voorkomen en te beperken. Daarnaast is het de bedoeling dat we met de fraudescorekaart gaan werken. Met behulp van deze fraudescorekaart kan bepaald worden of een klant een hoog of laag frauderisico heeft. Dit betekent dat wij klanten zonder, of met een laag frauderisico niet meer hoeven te controleren en gericht kunnen helpen met bijvoorbeeld het vinden van werk. De fraudescorekaart werkt preventief, wij zullen mensen nu eerder en gericht kunnen aanspreken op hun handelen of voornemen tot handelen.

Nieuwe doelgroepen en taken

Medewerkers die belast zijn met de uitvoering van de Participatiewet krijgen te maken met een nieuwe doelgroep. Het gaat onder meer om mensen met medische en psychische beperkingen, die wellicht niet in alle gevallen verantwoordelijk gehouden kunnen worden voor het eigen handelen.

Een andere verandering is dat gemeenten veel dichterbij de burger zijn komen staan. Vanaf 2015 hebben gemeenten de regie over maatschappelijke ondersteuning, publieke gezondheid, zorg, jeugdhulp, onderwijs, welzijn, wonen en werk en inkomen. Dat heeft als voordeel dat fraude of oneigenlijk gebruik veel eerder opgespoord kunnen worden. Door al deze leefgebieden goed in kaart te brengen is sneller duidelijk of iemand de regels overtreedt.

Tot slot verandert de scope. Door verandering van wetgeving zijn de regels strenger en overtredingen worden zwaarder gesanctioneerd.

De gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor verlening van bijstand aan mensen die niet over de financiële middelen beschikken om in noodzakelijke kosten zoals woonkosten, zorgpremie en levensmiddelen te voorzien. Wetten die dit regelen zijn vanaf 2015 de Participatiewet (voorheen de Wet werk en bijstand), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) en de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ).

Het uitgangspunt van de Participatiewet is dat iedere Nederlander naar vermogen deelneemt aan de samenleving. Zoveel mogelijk door werk. Iedereen die in staat is om te werken maar ondersteuning nodig heeft bij het verdienen van een inkomen en bij het vinden van werk, valt onder deze wet. De Participatiewet voegt daartoe de oude WWB, delen van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong) en de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) samen. De Wajong blijft vanaf 2015 alleen bestaan voor mensen die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn. Burgers die in staat zijn om te werken (met of zonder arbeidsbeperking) vallen vanaf 2015 onder de Participatiewet. De Wsw is afgesloten per 2015. Vanaf die datum kan er geen aanspraak meer gemaakt worden op deze regeling en vallen de nieuwe aanvragen onder de Participatiewet. De oude gevallen behouden hun oude rechten.

Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van de wet. De IJmondgemeenten (Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest en Velsen) stellen zich met de Participatiewet tot doel dat zoveel mogelijk inwoners hun maximale verdien capaciteit benutten in een reguliere baan, zodat zij zoveel mogelijk in een eigen inkomen kunnen voorzien.. Hierdoor wordt bewerkstelligd dat inwoners participeren in de samenleving door te werken. Om meer mensen aan het werk te krijgen worden drempels voor bedrijven verlaagd om mensen in dienst te nemen en worden belemmeringen bij werkzoekenden zo veel mogelijk weggenomen. De Gemeenschappelijke Regeling (GR) IJmond Werkt! is daarbij een belangrijk samenwerkingsverband in de IJmond. De GR IJmond Werkt! is gericht op de uitvoering van de re-integratie en essentieel om werkgevers te kunnen ondersteunen bij het invullen van arbeidsplaatsen voor mensen met een arbeidsbeperking.

Het college is zowel doelmatig als rechtmatig verantwoordelijk voor de uitvoering van de wet en stelt daartoe een handhavingsplan vast. Een uitkering is alleen bedoeld voor diegenen die er volgens de wet recht op hebben. Misbruik en oneigenlijk gebruik mogen niet lonen. Ook de gemeenteraad spreekt zich hier duidelijk over uit in de Handhavingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ 2015.

Dit plan beschrijft hoe we de komende vier jaren uitvoering willen gaan geven aan de preventie, opsporing en handhaving van de regels die gelden onder de Participatiewet, IOAW en IOAZ. Het beleid wordt IJmondiaal gelijkluidend opgesteld.

2 Wettelijke kaders en nieuwe ontwikkelingen

Naast de komst van de Participatiewet heeft de wetsverandering ook nieuwe maatregelen met zich meegebracht.

De wijze waarop het handhavingsbeleid wordt vormgegeven is mede afhankelijk van de huidige wettelijke kaders en nieuwe ontwikkelingen. Hieronder wordt een opsomming gegeven van de wettelijke kaders en ontwikkelingen die van invloed zijn op het handhavingsbeleid.

2.1 Ontwikkelingen rondom aanscherping handhaving- en sanctiebeleid

Op 1 januari 2013 is de Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW in werking getreden. Deze wet wordt ook wel de Fraudewet genoemd en kent een duidelijke achtergrond: fraude met gemeenschapsgeld mag niet lonen want dat ondermijnt de solidariteit tussen burgers en verkleint het draagvlak voor de sociale zekerheid.

2.2 Wet Huisbezoeken

Op 1 januari 2013 is de Wet Huisbezoeken in werking getreden. Deze wet geeft gemeenten meer mogelijkheden om met een huisbezoek de leefsituatie te controleren. De gemeente kan een cliënt vragen om aan te tonen dat hij alleenstaande (ouder) is, feitelijk verblijft op het aangegeven adres, of de kosten niet kan delen met een ander. De gemeente biedt daarbij aan dit te doen door middel van een huisbezoek. Weigeren van het huisbezoek kan leiden tot opschorting of verlaging van de uitkering.

2.3 Aanscherping WWB maatregelen

De aanscherping van de wet is per 1 januari 2015 in werking getreden.

De volgende maatregelen zijn van belang voor de uitvoering van het handhavingsbeleid:

- De tegenprestatie

Per 1 januari 2015 is het beleid rondom de tegenprestatie opgenomen in de verordening Tegenprestatie Participatiewet 2015. Dit beleid is IJmondiaal uniform. Met deze tegenprestatie is het mogelijk aan bijstandsgerechtigden de verplichting op te leggen om naar vermogen bepaalde, onbeloonde maatschappelijk nuttige activiteiten te verrichten.

- De kostendelersnorm

Om een opeenstapeling van uitkeringen binnen een huishouden te beperken is de kostendelersnorm geïntroduceerd. In deze systematiek wordt, meer dan voorheen, rekening gehouden met de voordelen van het delen van de kosten binnen één huishouden. Dit betekent dat de hoogte van de uitkering afhankelijk is van het aantal mensen dat één huishouden vormt.

- De uniformering aanscherping maatregelen

De wetwijziging maatregelen WWB introduceert een concrete invulling van de arbeidsverplichting. Daarbij krijgt het college de verplichting om bij het schenden van deze verplichting te sanctioneren. In de Participatiewet is opgenomen dat de hoogte van de sanctie in het kader van de uniforme arbeidsverplichting bij schending in ieder geval 100% zal zijn voor een periode van minimaal 1 tot maximaal 3 maanden. De afstemmingsverordening is hierop aangepast.

2.4 Wet Taaleis

De Eerste Kamer heeft op 17 maart 2015 ingestemd met het de Wet Taaleis. Strekking van de Wet Taaleis is, dat bijstandsgerechtigden die de Nederlandse taal niet of onvoldoende beheersen zich moeten inspannen om de taal in elk geval op een basisniveau onder de knie te krijgen. De Wet Taaleis, als ook het onderliggende Besluit taaltoets Participatiewet treedt op 1 januari 2016 in werking. Als iemand weigert zich hiervoor in te zetten, wordt de uitkering gekort of uiteindelijk zelfs beëindigd.

2.5 Jeugdwet (2015)

Voor de Jeugdwet ligt de handhaving bij het Rijk, te weten de Inspectie voor de Gezondheidszorg, de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie Veiligheid en Justitie.

Dat zal nodig zijn als een van de inspecties vindt dat een jeugdhulpaanbieder of gecertificeerde instelling de Jeugdwet niet of onvoldoende naleeft. Handhaving vindt dus plaats op de kwaliteit van de zorg. Als de inspecties overtredingen waarnemen, kunnen zij maatregelen initiëren waarmee handhavend opgetreden kan worden. De ministers van VWS en VenJ zijn bevoegd de maatregelen toe te passen. Inspecties zullen een maatregel initiëren als door de overtreding de kwaliteit van jeugdhulp en de veiligheid van een jongere in het geding zijn.

2.6 Wet op de maatschappelijke ondersteuning

Op 1 januari 2015 is de Wet op de maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015) in werking getreden. De wet legt de verantwoordelijkheid voor de maatschappelijke ondersteuning nadrukkelijker bij de gemeenten. Op basis van het wetsvoorstel krijgt het gemeentebestuur kort gezegd de opdracht zorg te dragen voor maatschappelijke ondersteuning evenals de kwaliteit en de continuïteit van de voorzieningen, die in dat kader worden aangeboden. Dit is vastgelegd in de Verordening maatschappelijke ondersteuning, beleidsregels en in nadere regels.

In het verlengde hiervan krijgt het gemeentebestuur tot taak toe te zien op de naleving van wat bij of krachtens de Wmo is geregeld. Hiertoe zijn afspraken gemaakt met alle gecontracteerde zorgaanbieders en zijn er kwaliteitseisen geformuleerd en opgenomen in de ondertekende contracten. De naleving van deze afspraken worden vervolgens in de uitvoering bewaakt en via kwartaalgesprekken besproken. Daarnaast zal

jaarlijks een cliëntervaringsonderzoek plaatsvinden, is er een toezicht kader vastgesteld en een toezichthouder aangesteld.

Het college moet nog bepalen hoe zij hieraan vorm en inhoud willen geven. Waar mogelijk wordt dit zoveel mogelijk integraal opgesteld.

3 Visie en uitgangspunten

Een belangrijk denkkader voor het onderdeel handhaving en sanctiebeleid in onze verantwoordingsrapportage is 'Hoogwaardig Handhaven' (zoals uitgewerkt in onderstaand kader). Dit passen wij toe in onze handhavingsactiviteiten, maar ook in de samenwerking met de IJmond en de ketenpartners. Het uiteindelijke doel van hoogwaardige handhaving is namelijk om via de integrale aanpak er naar te streven dat slechts diegenen, voor wie de bijstand is bedoeld daarvan gebruik maken.

De kern van hoogwaardig handhaven ligt in het vormgeven van vier visie-elementen, die elkaar versterken. Deze elementen zijn:

1. *Vroegtijdig informeren*: Het bieden van goede voorlichting over rechten en plichten voorkomt fraude door onwetendheid. Het werkt preventief, en leidt daardoor tot een afname van het aantal fraudezaken (en dus het aantal terugvorderingszaken). Dit levert op en een besparing van tijd en middelen voorkomt ergernis.
2. *Optimaliseren dienstverlening*: Door dienstverlening overzichtelijk in te worden bureaucratische en administratieve lasten voor de beperkt en wordt naleving vergemakkelijkt. de richten cliënten
3. *Controleren op maat*: In plaats van standaardcontroles dienen toegespitst te worden op de Indien er bij iemand geen risico op zal er geen controle zijn. Door middel van een risico-inschatting worden controles dan gericht uitgevoerd. controles persoon; fraude is
4. *Daadwerkelijk sanctioneren*: In geval van fraude moet het teveel betaalde bedrag teruggevorderd worden, en daarna ook daadwerkelijk geïnd worden. Deze regels dienen zoveel mogelijk transparant gecommuniceerd te worden, zodat er ook een preventieve werking vanuit kan gaan. Met als gevolg dat er minder gefraudeerd zal worden.

4 Beleidsdoelstellingen en activiteiten

Beschikbare budgetten, zowel vanuit de wet Bundeling van Uitkeringen Inkomensvoorziening aan Gemeenten (BUIG) als het Participatiebudget staan enorm onder druk. Daarom staat het voorkomen van instroom en het vergroten van uitstroom centraal. Een goede uitvoering van de re-integratie en een kwalitatief goede handhaving levert hieraan een belangrijke bijdrage.

Wij voeren hierop de volgende activiteiten uit:

4.1 De uitvoeringsorganisatie IJmond Werkt!

Deze IJmondiale organisatie heeft tot doel de beschikbare re-integratie-budgetten optimaal te benutten en daarmee ook de lasten op het inkomensdeel te beperken. De keuze voor een gezamenlijke uitvoeringsorganisatie is gemaakt in de overtuiging dat de IJmondgemeenten met IJmond Werkt! gezamenlijk meer kunnen verwezenlijken dan ieder afzonderlijk op het gebied van ondersteuning van cliënten en werkgevers in de regio.

De uitvoeringsorganisatie vormt de basis voor een efficiënte inzet van middelen en een effectieve werkgeversbenadering op een bovengemeentelijke schaal. De opschaling van de werkgeversbenadering en de uitvoering van de re-integratie sluit ook aan op de uitgangspunten van het Sociaal Akkoord dat het kabinet in april 2013 heeft afgesloten.

IJmond Werkt! is op 1 januari 2014 formeel van start gegaan. De afspraken over regie en sturing op de gezamenlijke uitvoeringsorganisatie en over monitoring van de resultaten zijn vastgelegd in het businessplan IJmond Werkt!. Deze zijn verder uitgewerkt in een prestatieplan.

De uitgangspunten zijn vertaald in de volgende prestatieafspraken:

- 1 De re-integratiedienstverlening door IJmond Werkt! vindt plaats binnen de door de gemeenten beschikbaar gestelde budgetten, gegenereerde inleenvergoedingen en bedrijfsomzet. De begroting is daarbij in ieder geval vanaf 2017 sluitend. Het totale exploitatietekort over 2014, 2015 en 2016 mag niet meer bedragen dan aangekondigd in het businessplan IJmond Werkt! 2013 – 2016.
- 2 De begeleiding door IJmond Werkt! leidt er in minimaal 50% van de gevallen toe dat de deelnemer binnen twee jaar na aanvang van de dienstverlening geheel of gedeeltelijk betaald werk vindt.
- 3 Het aantal mensen met een Wsw-indicatie dat werkzaam is via IJmond Werkt! bij een reguliere werkgever neemt in de periode 2014 – 2017 jaarlijks toe met 10% ten opzichte van het jaar ervoor.
- 4 IJmond Werkt! realiseert in samenwerking met het UWV de preventieve re-integratiedienstverlening gericht op instroombeperking zodanig dat dit in de periode 2014 – 2017 in minimaal 62,5% van de gevallen leidt tot het vinden van betaald werk.

De Prestatieafspraken IJmond Werkt! zijn maart 2014 vastgesteld door de colleges van burgemeester en wethouders van Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest en Velsen en fungeren derhalve als een opdracht van de colleges aan het algemeen bestuur (AB) van GR IJmond Werkt!. Sturing op en verantwoording over de prestaties vindt plaats binnen de cyclus van planning en control.

Uit de meerjarenbegroting van IJmond Werkt! blijkt dat, indien geen nadere maatregelen worden genomen de tekorten na 2015 oplopen tot een bedrag van 2,0 mln structureel in 2020. Om dit tekort tegen te gaan zijn een aantal maatregelen geformuleerd. Eén van de maatregelen is dat de IJmond gemeenten handhaving strenger en selectiever moeten gaan inrichten. Bij deze maatregel zal de grootste besparing op het i-deel (inkomensdeel) zijn. Maar ook voor IJmond Werkt! levert deze maatregel een substantiële besparing op.

Op dit moment is het zo dat een potentiële bijstandsgerechtigde van 27 jaar of ouder, via Werk.nl een digitale aanvraag kan indienen. Nadat het digitale traject via Werk.nl is doorlopen, kan de digitale aanvraag levensonderhoud (het inkomenstraject) ingediend worden. Nadat dit is gedaan, wordt dit een parallel traject aan het werktraject bij IJmond Werkt!. Het werktraject start meteen, de afhandeling van een uitkeringsaanvraag in het inkomenstraject duurt maximaal 8 weken. Gemiddeld heeft 25 a 30% na deze 8

weken geen recht op een uitkering (in 2014 waren dat er 533). Hierdoor krijgt deze groep re-integratiedienstverlening via IJmond Werkt, terwijl daar geen recht op bestaat.

Strenger en selectiever aan de poort is bedoeld om zoveel mogelijk mensen (op eigen kracht) aan het werk te krijgen voordat men instroomt in de bijstand en dat er alleen terecht gebruik gemaakt wordt van de re-integratiedienstverlening via IJmond Werkt!. Alleen burgers die daadwerkelijk afhankelijk zijn van inkomensondersteuning en bij wie is vastgesteld dat het ze op 'eigen kracht niet lukt een baan te vinden kunnen aanspraak maken op een bijstandsuitkering en bieden wij een passend re-integratietraject aan.

De termijn van afhandeling van een uitkering is wettelijk acht weken. De eerste vier weken zetten wij actief in op het vinden van werk en wordt tevens de rechtmatigheid gecontroleerd. Hierbij worden alle aanvragen zorgvuldig beoordeeld en is er aandacht voor de persoonlijke omstandigheden van de klant.

In het door Berenschot verrichte onderzoek wordt aangegeven dat met deze maatregel de kosten van de uitkeringsverstrekking omlaag gaan en dat de middelen voor de uitvoering van re-integratie verplaatst worden t.b.v. een sterkere toegang (handhaving, controle en daarna re-integratie)
Het is van belang dat dit een IJmondiaal uniforme werkwijze wordt.

4.2 Informatievoorziening:

Uitkeringsgerechtigden zijn er zelf verantwoordelijk voor dat zij kennis nemen van de regels waar zij zich aan hebben te houden. Iedere burger zou in principe kunnen weten welke verplichtingen horen bij het ontvangen van een uitkering. In de praktijk is er echter een categorie cliënten die zich onvoldoende bewust is van de regels. Dit kan verschillende oorzaken hebben, zoals laaggeletterdheid, niet begrijpen of gemakzucht. Het gevolg hiervan is een verhoogd risico op (onbewuste) fraude. Hoe eerder, vaker en vollediger wij de cliënt informeren over rechten en plichten, hoe kleiner de kans op fraude. Wij communiceren zowel schriftelijk als mondeling met onze cliënten. Daarbij sluiten we zoveel mogelijk aan bij het communicatieniveau van onze cliënten. Met de komst van de Participatiewet en daarmee van nieuwe doelgroepen zal onze voorlichting hierop aangepast worden.

4.3 Deskundigheidsbevordering:

Preventie en opsporing van uitkeringsfraude vallen of staan met de vaardigheden en motivaties van de klantmanagers. Hierbij is niet alleen de regelgeving van belang, maar ook intervisie en deskundigheidsbevordering. Hieraan wordt invulling gegeven door het organiseren van trainingen op het gebied van confronterende gesprekstechnieken, feedback technieken, herkennen van fraudesignalen en actualisering van de noodzakelijke kennis over wetgeving op het gebied van handhaving.

4.4 Versterken poortwachtersfunctie:

Door in te zetten op handhaving voorkomen we dat burgers onterecht of onnodig lang een beroep doen op het vangnet van een uitkering of re-integratie. Er wordt actief in op het vinden van werk en tevens wordt de rechtmatigheid gecontroleerd. Het is belangrijk dat de IJmondgemeenten streng en selectiever zijn, met name aan het begin van het proces om zo te voorkomen dat burgers onterecht of onnodig lang een beroep doen op het vangnet uitkering of re-integratie. Het is van belang om dit gezamenlijk uit te voeren. Door alle aanmeldingen en aanvragen voor een uitkering zorgvuldig te beoordelen blijkt momenteel dat een aanzienlijk deel niet tot een uitkering leidt. Dit betekent niet dat de deur wordt dichtgehouden voor kwetsbare inwoners, maar wel dat mensen bijvoorbeeld in een eerder – en voor hen relevant stadium- dan voorheen worden gewezen op voorliggende (inkomens)voorzieningen.

De nieuwe werkwijze zal ertoe moeten bijdragen dat de instroom beperkt wordt, het bijstandsvolume afneemt en dat er minder mensen aanspraak maken op het re-integratiebudget via IJmond Werkt!. Alle werkprocessen, werkinstructies, procesbeschrijvingen en applicaties zullen moeten worden aangepast.

4.5 Invoering Fraudescorekaart:

Bij de handhaving in het bestandsbeheer speelde het frauderisicoprofiel in het verleden geen belangrijke rol. Alle cliënten werden op dezelfde wijze gecontroleerd. De IJmondgemeenten willen meer aandacht besteden aan de handhaving van cliënten met een verhoogd frauderisicoprofiel. Het frauderisico wordt bepaald door een aantal factoren. Van verdenking is hier dus nog geen sprake. Hierbij wordt een cliënt gecontroleerd omdat voor hem/haar een verhoogd risico op fraude is vastgesteld op basis van algemene kenmerken in combinatie met statistische gegevens over fraudegedrag van cliënten (bijvoorbeeld vakmensen als timmerlui of schilder kunnen gemakkelijker hun inkomsten zwart verdienen). Het plan is om bij de aanvraagprocedure gebruik te maken van de fraudescorekaart, waarmee deze risicoprofielen objectief inzichtelijk worden gemaakt.

Wij willen hiermee op gerichte wijze omgaan met fraudebestrijding.

4.6 Blijvend inzetten op controle en sanctionering:

Naast preventie is inzet op controle en sanctionering ook noodzakelijk. Wij zetten de handhaving in op de uitkeringsgerechtigden met een verhoogd frauderisico (Zie 4.5). Fraude mag niet lonen. Als wij constateren dat een cliënt ten onrechte bijstand ontvangt of heeft ontvangen dan herstellen we de situatie. Dit wil zeggen dat we de uitkering beëindigen of aanpassen. Daarnaast vorderen we de ten onrechte ontvangen bijstand terug. Daarbij leggen we een bestuurlijke boete op die maximaal gelijk is aan het gefraudeerde bedrag. Bij de zwaardere fraudezaken (benadelingsbedrag boven € 50.000) leggen we geen boete op maar doen we aangifte bij het Openbaar Ministerie. De gemeente is namelijk verplicht om bij deze benadelingsbedragen aangifte te doen.

In samenwerking met IJmond Werkt! voeren we hierop de volgende activiteiten uit:

Een succesvol traject naar werk of andere vorm van participatie is voor een groot deel afhankelijk van continue aandacht en controle tijdens het verloop van het traject. Ondersteuning op maat in combinatie met het aanspreken op het niet nakomen van gemaakte afspraken is hierbij de meest effectieve aanpak. Ons beleid ten aanzien van het aanspreken van cliënten is hierbij specifiek gericht op het sterk aanmoedigen van re-integratie en activering en het vroegtijdig aanspreken van cliënten op ongewenst gedrag.

4.7 Thema onderzoeken:

Niet alleen bij de toegang is aandacht voor handhaving. Ook bij de lopende uitkering is het van belang om handhaving in te zetten, door op basis van thema's de situatie van cliënten opnieuw te bezien. Mogelijke thema's zijn: mensen die het afgelopen jaar geen bijzondere bijstand hebben aangevraagd, mensen die in bepaalde bedrijfstakken werkzaam zijn, mensen die kamers verhuren etc.

4.8 Integrale werkwijze

De sociale recherche en de handhavers werken al jaren niet meer alleen op het werkgebied van handhaving. De klantmanagers hebben een steeds grotere rol bij de preventie van fraude en het opvangen van signalen. Diverse klantmanagers worden daarom ook aangesteld als toezichthouder nadat zij de benodigde opleiding hebben afgerond.

Daarnaast is het de bedoeling om de handhavers IJmondiaal meer samen te laten werken, thema's gezamenlijk op te pakken en elkaar te ondersteunen bij diverse fraudezaken.

4.9 Aanvullend handhavinginstrument

Aanvullend handhavinginstrument die moet worden ingezet ter preventie van fraude of voor inzet van handhaving is het frauderegister. Dit register geeft inzicht in landelijke fraudehistorie van cliënten bij gemeenten of bij de Sociale verzekeringsbank

4.10 Basisregistratie personen (BPR)

Bij een aanvraag voor een uitkering, controleert de klantmanager via de BRP of de aanvrager staat ingeschreven in de gemeente. De uitkeringsadministratie is gekoppeld aan de BRP en hierdoor worden eventuele wijzigingen in het systeem ook intern doorgegeven

4.11 Suwinet:

Via Suwinet krijgen geautoriseerde medewerkers van de gemeente toegang tot relevante gegevens over cliënten. Denk hierbij aan eerder ontvangen uitkeringen, uitkeringen, opleidingen en beroepservaringen.

4.12 Inlichtingenbureau:

Bij het Inlichtingenbureau is er een koppeling tussen gegevens van de afdeling Publiekszaken, Werk en Inkomen en de gegevens van de Belastingdienst, UWV, Informatie Beheer groep en de Dienst Justitiële Inrichtingen. Door koppeling van deze bestanden wordt gecontroleerd op geregistreerde inkomsten, vermogen en detentie(verleden). De uitkomst van deze koppeling kan er toe leiden dat er geen recht op uitkering bestaat.

4.13 Rijksdienst voor wegverkeer en de kamer van koophandel

Wanneer er aanleiding toe is, wordt er gecontroleerd op autobezit en het ingeschreven staan bij de Rijksdienst voor het Wegverkeer en de Kamer van Koophandel. Indien blijkt dat een cliënt autobezit heeft, zonder daarvan opgave te hebben gedaan of staat ingeschreven bij de Kamer van koophandel, wordt door de klantmanager nader onderzoek verricht.

4.14 Internetonderzoek

Steeds meer burgers maken gebruik van internet en social media. Burgers zijn zich niet altijd bewust van de informatie die zij (onbewust) plaatsen en achterlaten. Denk hierbij aan samenwoning of zwart werken.

4.15 Sociale Recherche

Om tot een steviger optreden tegen fraude te komen is snelheid een doorslaggevende factor. Bestuursrechtelijke fraudeonderzoeken kosten minder tijd dan strafrechtelijke onderzoeken. Door deze kortere omlooptijd kunnen er bij een verschuiving van de strafrechtelijke aanpak naar de bestuursrechtelijke aanpak in totaal meer fraudeonderzoeken worden verricht. Het bereik van het handhavingbeleid wordt hiermee groter en daarmee ook de veronderstelde pakkans. Echter, daar waar strafrecht toch aan de orde is, is ook een slagvaardige samenwerking met de andere opsporings- en vervolgingsinstanties belangrijk. Het uitgangspunt is: controle waar het kan en opsporing waar het moet.

Bij fraudezaken > € 50.000,- moet de gemeente aangifte doen. Het onderzoek naar deze zaken moet dan gedaan worden door een Sociaal Rechercheur. Door één handhaver uit iedere gemeente zijn BOA (Buitengewoon opsporingsambtenaar) te laten halen, kunnen fraudezaken >€50.000,- binnen de IJmond in gezamenlijkheid worden opgepakt en uitgevoerd.

De taken van een sociaal rechercheur zijn:
in het algemeen:

- het bestrijden van misbruik van bijstandsuitkeringen;

in het bijzonder:

- verhoor van verdachten of getuigen, buurtonderzoek, doorzoeking van woningen;
- het opmaken van proces-verbaal, o.a. voor wat betreft valsheid in geschrifte;
- het draagvlak in de samenleving voor de sociale voorzieningen in stand houden;

het voordeel van een sociaal rechercheur is:

- de ten onrechte verstrekte bijstandsgelden terugvorderen (en deels terug ontvangen);
- belangrijker nog: het signaal dat je als gemeente afgeeft. Hierdoor heeft een goed uitgevoerd fraude onderzoek een enorme preventieve werking.

Handhaving en opsporing niet meer lokaal maar IJmondiaal

Er zijn onderlinge verschillen tussen IJmondgemeenten in de dagelijkse handhavingsuitvoeringspraktijk. De lokale context, de samenstelling van het klantenbestand en de medewerkers zijn allemaal factoren die medebepalend zijn voor wat prioriteit heeft in een gemeente.

Door middel van intergemeentelijke samenwerking kunnen gemeenten en ketenpartners verbindingen leggen om expertise en ervaringen te delen. Juist het systematisch analyseren van de resultaten en het uitwisselen van ervaringen en resultaten met andere gemeenten en partners is van groot belang voor het eventueel aanpassen van het gevoerde handhavingsbeleid en de uitvoering.

Voor het verbeteren van de handhaving is samenwerking met andere gemeenten dus van essentieel belang. Immers iedere bijstandsuitkering die niet uitgekeerd hoeft te worden, spaart de gemeente uit. Eén uitkering kost de gemeente namelijk ongeveer 15.000 euro per klant per jaar.

Waarom IJmondiaal gelijkloidend en in gezamenlijkheid?

Door het handhavingsbeleid IJmondiaal uniform vast te stellen, zorg je:

- voor duidelijkheid en voorkom je dat frauderende burgers binnen de IJmond gaan verhuizen naar de gemeente daar waar handhaving het “minst” wordt uitgevoerd;
- dat je kennis over “IJmondklanten” kunt bundelen;
- dat je geen externe Sociaal rechercheur hoeft in te huren bij fraudezaken > € 50.000,- (zie 4.15).

Door handhaving IJmondiaal uniform te gaan uitvoeren, zorg je voor:

- meer kennis over klanten;
- verhoging klantcontact;
- efficiënter werken door kennis over klanten te bundelen
- betere opbouw van kennis over fraudemotieven en fraudevormen en het effect van fraudebestrijding.
- het voorkomen van schade, voor burgers én dus ook voor de gemeente.
- het inzetten van re-integratie aan alleen klanten die daar echt recht op hebben.